

physical development of students. However, the level of legislation in this area cannot be recognized as coherent, stable and such that fully conforms to the time requirements. The subject of further study is the content of the curriculum of physical culture for schools as part of the normative support of physical education of students of higher education institutions.

Key words: *legal document, physical education, sport, higher education institutions, decree, order, instruction.*

УДК 364.044.24

Наталія Лавриченко
Інститут педагогіки НАПН України

МНОЖИННИЙ ІНТЕЛЕКТ І ОБДАРОВАНІСТЬ У ТЕОРЕТИЧНІЙ МОДЕЛІ ГОВАРДА ГАРДНЕРА

У статті розглянуто теорію множинного інтелекту в педагогічному контексті, осмислено головні теоретичні положення цієї теорії з точки зору можливостей її використання в цілях сприяння розвитку обдарованих дітей та молоді. Охарактеризовано виокремлені Р. Гарднером види інтелекту – лінгвістичний, просторовий, логіко-математичний, музичний, тілесно-кінестетичний, особистісний та міжособистісний. Наголошено, що окреслені види інтелекту не слід сприймати як даність, вони не існують як фізичні об'єкти, а лише як потенційно корисні наукові поняття.

Ключові слова: *інтелектуальний розвиток дитини, множинний інтелект, обдарованість, освіта.*

Постановка проблеми. Психологи, які одними з перших взялися досліджувати інтелект (Ч. Спірмен (1927) і Л. Термен (1975)), віддавали перевагу холістичному підходу. Вони вивчали загальний інтелект (general intelligence) як складну, інтегровану здатність індивідів оперувати поняттями й розв'язувати проблеми. Відповідно тести, що розроблялися для вимірювання рівнів інтелекту, теж слугували визначенню базового коефіцієнта загального інтелекту (g-фактора) [1, с. 12]. Перші спроби спростувати такий методологічний підхід як єдино правильний зробили американські психологи Л. Л. Терстоун і Дж. Гілфорд (Луїс Терстоун є автором 12-ти факторної моделі інтелекту, Джой Гілфорд – соціального інтелекту) [5; 8]. Плюралізму в дослідженнях цього напрямку додали також праці Раймонда Кеттела (1971) і Філіппа Вернона (1971), у яких вони обґрунтували ієрархічні зв'язки між різними факторами інтелекту, причому топ-стрічки в цій ієрархії були віддані вербальному та числовому факторам [2; 10].

Розумінню інтелекту як складного феномена, що з'являється й розвивається під впливом багатьох чинників (спадковість, виховання, культура), посприяли праці Роберта Стернберга (1985). Учений виокремив і схарактеризував такі головні види людського розуму, як аналітичний, креативний, практичний. Їх поєднання, динаміка, модифікації перебувають під значним впливом зовнішнього середовища і того, яким чином людина реагує на мінливі умови оточення [9].

Крім Р. Стернберга, до розроблення так званих мультифакторних теорій інтелекту долучилися такі відомі вчені, як Ф. Гане, Ф. Монкс,

Дж. Рензулі, А. Таннебаум, К. Хеллер і Говард Гарднер. У чому ж полягає особливість наукового доробку Говарда Гарднера, порівняно з іншими теоріями цього напрямку? Висловлюємо думку, що саме завдяки поєднанню мультифакторності й міждисциплінарності як засадничих методологічних підходів Г. Гарднер досяг чимало цікавих інсайтів і плідних висновків у дослідженні інтелекту.

Міждисциплінарність легко давалася Г. Гарднеру завдяки багаторічній спеціалізації на кількох предметних галузях одночасно. Упродовж 28 років він був заступником керівника проекту «Зеро» в Гарвардській вищій педагогічній школі, 20 років поспіль працював у групі нейропсихологів, вивчав, яким чином здібності пов'язані зі структурою мозку людини; у співробітництві з Робертом Стернбергом та викладачами Єльського університету розробив навчальну програму «Практичний інтелект у школі». Крім того, у процесі наукових пошуків Говард Гарднер тісно співпрацював із фахівцями в галузі мистецтва, культурології, соціології, нейробіології.

Свою наукову позицію щодо багатовимірності інтелекту вчений обґрунтовує таким чином: «Я завжди стверджував, що люди володіють не одним інтелектом, який називають загальним або g-фактором». Він ставить під сумнів продуктивність поняття «величезні загальні здібності», адже розум наділений потенціалом працювати з різними видами змісту, однак легкість, із якою людина справляється з оцим конкретним змістом, нічого не говорить про те, що вона так само легко впорається з іншими видами знань [1, 24].

Мета статті – розглянути теорію множинного інтелекту в педагогічному контексті, осмислити головні положення цієї теорії з точки зору можливостей її застосування для сприяння розвитку обдарованих дітей і юнацтва.

Виклад основного матеріалу. У теорії множинного інтелекту Г. Гарднер виходить із того, що люди, як особливі істоти, наділені не одним, а низкою автономних інтелектів, з-поміж яких він виокремив лінгвістичний, просторовий, логіко-математичний, музичний, тілесно-кінестетичний, особистісний, міжособистісний. Згодом, через двадцять років після появи першого видання книги «Структура розуму: теорія множинного інтелекту», учений замислився над тим, щоб доповнити цей перелік восьмим видом інтелекту – натуралістичним. Понад те, він вважає, що на цьому теж не слід зупинятися. Беручи до уваги суспільну й культурну динаміку, варто приділити увагу дослідженню таких видів інтелекту, як екзистенціальний (здатність розв'язувати глобальні проблеми), духовний, емоційний і сексуальний [1, 12–15].

Таким чином Г. Гарднер наголошує на важливості врахування не тільки особистісних факторів (спадковість, набутий досвід), а й так званих контекстних обставин та умов (культурних, політичних, соціальних, географічних тощо), сукупний вплив яких веде до еволюції інтелекту і як персонального, і як цивілізаційного надбання.

Говард Гарднер визначає інтелект як біопсихологічний потенціал, як цінну для певної культури здатність людини створювати продукти й розв'язувати проблеми, і, згідно з висновками вченого, кожен із видів інтелекту має власну траєкторію розвитку, відповідальні структурні відділи мозку, операційні системи, еволюційну динаміку. Індивіди розвивають один або кілька видів інтелекту через успадковані здібності, можливості, які надає оточення, соціалізацію й цінності культури [4, 16]. «Я хотів розширити поняття інтелекту, – пояснює вчений, щоб воно стосувалося не лише результатів типу «папір-олівець», а й охоплювало знання про людський мозок і сприйнятливості до культурного багатоманіття» [1, 21].

Критично оцінюючи власну теорію інтелекту, Говард Гарднер зазначає, що вона може в чомусь мати схожість із теоріями інших авторів, наприклад, тих, хто займається дослідженням індивідуальних стилів навчання, видів діяльності, архетипів людської поведінки тощо. Безумовно, мовить Гарднер, «у цих класифікаціях обов'язково знайдеться щось спільне, однак у моїй теорії є три оригінальних аспекти» [1, 33]. Вони розкриті нижче.

1. Сім видів інтелекту виокремлено унікальним методом: за допомогою важливих наукових відкриттів, що стосуються розвитку людини (відхилень розвитку), функціонування мозку, еволюції тощо. Тоді як більшість інших класифікацій розглядають кореляції між результатами тестів, або ж емпіричні спостереження, наприклад, за учнями в класі. (Г. Гарднер вважав, що за допомогою тестів можливо передбачити успішність у школі, але в ширшому контексті прогностична здатність тестів є досить обмеженою).

2. Визначені види інтелекту досить тісно пов'язані зі змістом. Люди володіють певними видами інтелекту завдяки інформаційному змісту, який існує в світі у вигляді числової інформації, просторової інформації, інформації про інших людей.

3. Інтелекти не є аналогами стильових характеристик і не можуть бути зведені до таких. Для їх визначення потрібні інші категорії. Слід брати до уваги зміст діяльності.

До того ж, зазначає Г. Гарднер, автор не несе відповідальність за те, яким чином буде потлумачена й використана його теорія: «різні люди можуть використовувати по-різному мою теорію, як і будь-яку іншу» [6, 199].

Щодо прикладних аспектів теорії множинного інтелекту, зокрема перспектив її застосування в умовах формального навчання, то тут Говард Гарднер робить важливе застереження: «Множинний інтелект сам по собі не може бути метою освіти» [1, 15]. Освітні системи потребують загальної переоцінки їхнього інституціонального функціонування, що неможливо зробити без спеціальної наукової теорії. Однак теорія множинного інтелекту може стати в нагоді тим людям, які задумуються над цілями, яких вони хочуть досягти, здобуваючи освіту.

На продовження цієї думки Г. Гарднер зазначає, що в сучасних суспільствах існує як мінімум 100–200 різних професій, будь-який університет середніх розмірів може запропонувати підготовку принаймні з 50-ти спеціальностей [1, 16]. І, якщо розглядати інтелект як потенціал, то людина постає перед вибором, де і як вона може його зреалізувати з найбільшим успіхом. Г. Гарднер вважає, що для людини, наділеної інтелектом, не існує перепон для того, щоб вона могла ним скористатися. Питання в тому, наскільки вона готова слідувати за своїм інтелектом [1, 21].

Логікою цих міркувань ми скористалися для побудови узагальненої таблиці, що містить описані Г. Гарднером види інтелекту, а також систематизовані нами відповідні здібності (здатності) та споріднені галузі діяльності, сфери застосування окремих видів інтелекту (див. табл. 1).

Таблиця 1

Здатки, здібності й здатності за видами інтелекту

Вид інтелекту	Здатки, обдарованості	Споріднені види діяльності й професії
Лінгвістичний	Розуміння й чуття мови, здатність швидко та якісно опанувати структуру і семантику мови, обирати мовні зразки для точного й доконаного висловлювання думок в усній та письмовій формах, осягнення смислових кодів і фразеологізмів мови й мовлення в контексті відповідних культурних традицій	Учені-гуманітарії, політики, лінгвісти, письменники, поети, редактори, перекладачі, лектори, викладачі, журналісти, диктори, прес-аташе, рекламодавці
Просторовий	Здатність точно схоплювати просторові форми та їх співвідношення, ідентифікувати об'єкти довкілля: установлювати відстань, розмір, геометричну форму, траєкторію руху тощо, здатність створювати й відтворювати ментальні образи як природних, так і рукотворних об'єктів, здібності до двохвимірного, трьохвимірного просторового мислення, наближена до фотографічної уява	Інженери, конструктори, проєктанти, архітектори, художники, скульптори, режисери-постановники, балетмейстери, оператори, будівельники, дизайнери, навігатори, пілоти, водії, геологи, спортсмени
Логіко-математичний+ натуралістичний	Здатність до абстрактного, операційного, системного, гіпотетичного, дивергентного, міждисциплінарного мислення, уміння користуватися числами, формулами, символами, теоремами, законами фізичного світу для дослідницької, практично-прикладної, експериментальної діяльності, знання й розуміння наріжних основ існування флори і фауни, буття людини як природної істоти	Учені-природничники, математики, програмісти, фахівці в галузі цифрових та космічних технологій, екологи, біологи, медики, фізіологи, селекціонери, зоологи, працівники аграрного сектора

Музичний	Чутливість до музичної гармонії, здатність поєднувати звуки в музичні фрази і фрагменти, вміння розпізнавати висоту й тональність звуку, відтворювати мелодію, розуміти експресивні, технічні аспекти музики, її жанрове й культурне походження	Музиканти, композитори, співаки, аранжувальники, диригенти, саундпродюсери
Тілесно-кінестетичний	Здатність використовувати тіло для вираження емоцій, намірів, для виконання цільових дій, здатність відчувати тіло у просторі й часі, маніпулювати предметами, імітувати рухи інших людей, вміння слухати і чути власне тіло, розуміти й поважати тілесність як таку	Спортсмени, актори, танцюристи, майстри пантоміми, професіонали, від яких вимагається вправність і вивіреність рухів – рятувальники, хірурги, висотники-монтажники, авіатори, машиністи тощо
Особистісний	Чутливість до власних внутрішніх станів, усвідомлення своїх сильних і слабких сторін, здатність використовувати гарне знання себе для вибору ефективної й морально виправданої моделі поведінки в різноманітних життєвих ситуаціях	Немає професійних преференцій, сприяє успіху в найрізноманітніших видах діяльності
Міжособистісний	Здатність до інтелектуальної та емоційної емпатії («прочитання» думок, почуттів, намірів інших людей), вміння адекватно реагувати на вчинки й дії інших людей, спілкуватися, взаємодіяти з ними, виконувати соціальні ролі	Політики, психологи, священики, лікарі, вчителі, вихователі, менеджери, продавці, соціальні працівники, спеціалісти в галузі паблік рілейшнз

Маємо зауважити, що порядок розташування видів інтелекту в наведеній вище таблиці лише повторює послідовність їх презентації у працях Говарда Гарднера без жодного натяку на ієрархізацію. Адже сам автор не вбачає доцільності в ранжуванні видів інтелекту, позаяк у повсякденному житті всі вони, як правило, гармонійно «співробітничать», так що автономну їх дію навіть складно помітити [1, 57].

Як приклад, можна навести особистісний інтелект. Самоідентифікація й сприйняття власного «Я» є результатом особливої комбінації різних видів інтелекту, які утворюють індивідуальний профіль людини. А цілісність і тотожність уявлень про власне «Я» підтримується загальними здібностями, необхідними й корисними для будь-якого виду інтелекту, а саме: здатність до аналізу й синтезу; критичність, систематичність мислення тощо [1, 120].

Щоправда, певна класифікація таки має місце в теорії Г. Гарднера, і полягає вона в поділі видів інтелекту на **об'єктні, безоб'єктні, особистісні**. До перших (об'єктних) Г. Гарднер відносить просторовий, логіко-математичний, тілесно-кінестетичний види інтелекту, які підлягають єдиній різновидності контролю – особливостям структури й функцій предметів, із якими людина

вступає в контакт. Якби наш всесвіт мав іншу структуру, припускає вчений, ці види інтелекту, вірогідно, виражалися б в іншій формі.

Безоб'єктні види інтелекту – лінгвістичний і музичний – не зумовлені матеріальним світом і цілком залежать від структури мови й музики.

Особистісні інтелекти залежать від множини впливових почасти котроверсійних умовностей: існування особистості людини, існування інших людей, інтерпретація «Я» в тій чи тій культурі, особливості організації суспільного життя (індивідуалістська, комунітарна спільнота) тощо.

Говард Гарднер у своєму дослідженні активно використовує порівняльний метод, зокрема, для виявлення особливостей, модифікацій, яких набувають види інтелекту залежно від *генетики, культури, вікових особливостей людини*. Унаслідок застосування такої дослідницької стратегії він дійшов цікавих висновків щодо особливостей окремих видів інтелекту, стисло вони наведені нижче.

Лінгвістичний інтелект

✓ Лінгвістична обізнаність належить до найпоширеніших талантів серед людей.

✓ Уміння дітей чотирьох-п'яти років затьмарюють будь-яку лінгвістичну компю'терну програму. Навіть найвідоміші й найдосвідченіші лінгвісти не здатні написати правила, які б відображали різноманіття мовних форм, уживаних дітьми.

✓ У західних системах, заснованих на фонології, читання залежить головним чином від тих відділів мозку, які обробляють лінгвістичні звуки, але в тих системах (на Сході), де читання переважно ідеографічне, воно значною мірою ґрунтується на діяльності центрів, призначених для оброблення зображень[1, 130, 132, 140].

Музичний інтелект

✓ З усіх талантів, якими наділена людина, музичний проявляється в найбільш ранньому віці.

✓ Щойно дитина одержує справжню музичну освіту, вона досить швидко розвиває в собі необхідні навички.

✓ Якщо і є галузь, для опанування якою необхідно мати певні генетичні задатки, то це – музика. Тут існують цілі династії, як це було з Моцартом, Бахом, Гайдном. Не менш важливими є обставини негенетичного походження – цінності.

✓ Музичний інтелект тісно пов'язаний із математичним [1, 155, 164, 177].

Математичний інтелект

✓ Логіко-математичний інтелект має універсальну природу, і на нього чи не найменшою мірою впливають культурні відмінності.

✓ Якщо дитині вдається чогось досягти в математиці, вона має щодня задумуватися над власним прогресом. Адже визнанням є факт, що в математиці, як у жодній іншій науці, вирішальне значення мають третій і

четвертий десяток років життя людини. До 25, 30 років основна робота вченого-математика фактично закінчується.

✓ Уміння впродовж багатьох годин витратити енергію на розв'язання, здавалося б, нерозв'язної задачі, є для математика нормою й неможливо допустити, щоб хтось або щось відволікало. І в цьому математики відрізняються від пересічних людей, щоб стати математиком, треба бути самітником [1, 194, 200, 254].

Просторовий інтелект

✓ Просторовий інтелект має найдавнішу історію існування і наявний у всіх відомих культурах на планеті.

✓ Нормальні дорослі люди, як правило, з віком демонструють гірші показники здібностей, пов'язаних із правою півкулею – логіко-математичних, тілесно-кінестетичних, але це не стосується просторових здібностей.

✓ Базисні для просторового інтелекту розуміння цілісності, відчуття «гештальту», уміння розрізняти деталі можуть із віком навіть посилюватися завдяки досвіду, що є певною компенсацією на тлі погіршення інших здатностей людини в процесі постаріння [1, 258, 260, 264].

Тілесно-кінестетичний інтелект

✓ Більшість органів тіла (як і нервової системи) так чи інакше беруть участь у виконанні рухів.

✓ Наше кінестетичне чуття, яке керує роботою всіх органів, дає нам змогу контролювати час, силу і розмах рухів, а також привносити за потреби зміни в наші дії й операції.

✓ Діти мають уроджений хист імітувати, повторювати побачене й почуте, часом він проявляється на такому високому рівні, що можливо говорити про значний потенціал тілесно-кінестетичного інтелекту.

✓ У багатьох культурах поцінюється талант володіння власним тілом не лише за вимогою професій, а й за стилем життя. В Індії, наприклад, незграбність вважається ознакою недорозвиненості, у Японії любов до витонченості рухів проявляється яскраво в чайній церемонії, у дзен-буддизмі вітається й підтримується робота над подоланням обмежень власного тіла [1, 264, 267, 281].

Теорія множинного інтелекту становить особливий інтерес у тій частині, де розкриваються закономірності розвитку видів інтелекту впродовж життя людини, а також можливості здійснювати цілеспрямовані впливи на цей процес. Тут автор розмірковує над проблемами освіти, вибором педагогічних методів, контекстними впливами на дітей із якомога раннього віку з точки зору їх сприятливості формуванню індивідуальних профілів інтелекту із супровідним набором здібностей, талантів.

Без опіки, сприяння, наголошує вчений, навіть діти, народжені дуже талановитими, можуть потонути у вирі буденності. Так, скажімо, людина не стане великим шахістом, якщо в неї немає принаймні шахової дошки. Однак,

якщо дитина перебуває в середовищі, де грають у шахи, у неї набагато більше шансів стати шахістом, якщо не великим, то хоча б досвідченим [1, 85].

У процесі розвитку людина торує шлях від спостереження об'єктів до формування понять про них, від простих дій до встановлення відношень між ними, від сенсорно-моторної сфери до чистої абстракції і нарешті – до вершин науки й логіки, і, щоб успішно рухатися, вона потребує допомоги досвідчених наставників.

На підтвердження цієї думки можна навести описаний Г. Гарднером випадок зі студентом, якому в процесі навчання в коледжі вдалося в десять разів збільшити короткострокову пам'ять. Значить, міркує вчений, чимало нерівностей у шкільних атестатах можливо знівелювати, змінивши методи навчання. Він наголошує, що для виявлення й розвитку інтелекту (інтелектів) вирішальну роль відіграє раннє втручання і правильне навчання. Ось чому під словом «вундеркінд» Г. Гарднер розуміє гарну спадковість, яка є справжнім даром, розвиненим за допомогою навчання [1, 416].

Згідно з однією з існуючих версій, певні комбінації генів обох батьків можуть унаслідок взаємодії приводити до виробництва ензимів, які впливають на структуру мозку. У результаті такого впливу певні зони мозкової діяльності можуть розширюватися, збільшувати кількість з'єднань або ж зазнавати гальмування, і будь-який із можливих варіантів визначатиме формування здібностей, обдарованостей, видів інтелекту в дитини.

Наразі серед учених не існує єдиної думки щодо того, якою є частка спадковості в інтелекті людини. Дехто з учених вважає, що інтелектуальний потенціал є спадковими на 80 %, інші кажуть, що лише на 20 %, а найбільш помірковані дотримуються золоті середини – 30 %, 50 % [7].

Яким би не був вердикт учених щодо природи інтелекту, він не тільки не відміняє, а й, навпаки, загострює проблему грамотного і продуктивного використання природних обдарувань. У цьому контексті Г. Гарднер говорить про одне з найдивовижніших сучасних відкриттів нейробіології. Ідеться про те, що від самого початку нервова система людини виробляє значний надлишок нейронних волокон. Надалі чимало зайвих з'єднань, необхідність у яких відпала, атрофуються, бо інакше вони б перешкоджали нормальній роботі мозку.

Мозок людини вміщує близько 10^{11} нейронів (від давн. гр. *νεῦρον* – волокно, нерв), поєднаних з 10^{14} синапсів (від гр. «*synapsis*» – з'єднання) – структур, що дають змогу нейрону проводити електричний або хімічний сигнал в іншу клітину (нервову, м'язову тощо.). Кожен із нейронів може приймати від 10 000 до 20 000 електрохімічних сигналів і таку саму їх кількість відправляти [3, 61].

Відомий німецький нейробіолог Вольф Зінгер (Wolf Singer) стверджує, що дитина народжується з потужною базою знань про властивості світу, у якому вона житиме, і ці знання збережені в складній

функціональній структурі мозку. Відтак інтелект немовляти і наближено не є тим, чим його часто мислять – білим аркушем (*tabula rasa*), який слід заповнити зусиллями сім'ї і школи [3, 61].

Говард Гарднер надає власне пояснення надлишковому проростанню нейронів у малолітніх дітей. Він стверджує, що це є той ресурс, який необхідний для забезпечення гнучкості на наступних етапах розумового розвитку дитини. Якщо трапляється якийсь збій, травма, «запасні» з'єднання виконують компенсаторні функції й дають організму більше шансів для виживання [1, 94–97].

Можна лише здогадуватися, якого еволюційного прориву досягло б людство, якби навчилося використовувати ресурс мозку людини, заощаджений «про запас» без екстремальних обставин, а в цільовому, психологічно й педагогічно вивіреному режимі. В оптимальному варіанті саме освіта має бути чутливою до періодів максимальної гнучкості й адаптивності в розвитку дитини, коли порівняно легко можна активізувати даровані природою інтелектуальні задатки. Тут, без сумніву, може стати в нагоді теорія множинного інтелекту Говарада Гарднера, педагогічний зміст і значення якої неможливо вичерпно висвітлити в одній статті.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На завершення цієї наукової розвідки вважаємо за необхідне звернути увагу на важливе зауваження автора з приводу того, що відкриті й описані ним види інтелекту не слід сприймати як даність, вони не існують як фізичні об'єкти, а лише як потенційно корисні наукові поняття. Це означає, що, працюючи з ними, педагоги мають широкий простір для творчості, від якої значною мірою залежатиме те, яким змістом, цілями й смислами буде сповнене формування неповторного інтелектуального профілю дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гарднер Г. Структура раз ума : теория множественного интеллекта : пер. с англ. / Г. Гарднер. – М. : ООО «И. Д. Вильямс», 2007.
2. Cattell R. Abilities : Their Structure, Growth, and Action / R. Cattell. – Boston : Youghton Mifflin, 1971.
3. Charpak G. L'enfant et la Science. L'aventure de la main à la pâte / G. Charpak, P. Lena, Y. Quere. – Odile Jacob, 2005.
4. Gardner H. Frames of Mind : The theory of multiple intelligences / H. Gardner. – New York : Basic Books, 1983.
5. Guilford J. P. The Nature of Human Intelligence / J. P. Guilford // American Educational Research Journal. – New York : McGraw-Hill, 1968. – Vol. 5, № 2. – P. 249–256.
6. Kornhaber M. Engaging Intelligence / M. Kornhaber, K. Krechevsky, H. Gardner // Educational Psychologist. – 1990. – № 25 (3, 40). – P. 177–199.
7. Scarr-Salahatek S. Genetics and Development of Intelligence / S. Scarr-Salahatek // Review of Child Development Research. – Chicago : University of Chicago Press, 1975. – Vol. IV.
8. Spearman C. The Abilities of Man : Their Nature and Measurement / C. Spearman. – New York : Macmillan, 1927.
9. Sternberg R. J. Beyond IQ : A triarchic theory of human intelligence / R. J. Sternberg. – Cambridge, England : Cambridge University press, 1985.

10. Vernon P. The structure of Human Abilities / P. Vernon. – London : Methuen, 1950.

РЕЗЮМЕ

Лавриченко Н. Множественный интеллект и одаренность в теоретической модели Говарда Гарднера.

В статье рассмотрена теория множественного интеллекта в педагогическом контексте, осмыслены главные теоретические положения этой теории с точки зрения возможностей ее использования в целях способствования развитию одаренных детей и молодежи. Охарактеризованы выделенные Г. Гарднером виды интеллекта – лингвистический, пространственный, логико-математический, музыкальный, телесно-кинестетический, личностный, межличностный. Подчеркивается, что виды интеллекта не следует воспринимать как данность, они не существуют как физические объекты, а лишь как потенциально полезные научные понятия.

Ключевые слова: интеллектуальное развитие ребенка, множественный интеллект, одаренность, образование.

SUMMARY

Lavrychenko N. The multiple intelligences and giftedness in the theoretical model of Howard Gardner.

Famous American scientist, Howard Gardner (born July 11, 1943) provides researches in the field of children and developmental psychology. He hold position as Adjunct professor of psychology at the Harvard University for a long time. He has received honorary degrees from 26 colleges and universities in different countries such as Bulgaria, Chile, Greece, Israel, Italy, South Korea, entered top 100 of the most prominent intellectuals of the world. Howard Gardner has written 25 books, which are translated into 28 languages, as well as hundreds of articles, published in reputable scientific editions. The most known work, which brought him a recognition in the scientific world, was the book «Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences» (1983). The revolutionary scientist's vision of human mind as a complex structured research object has shattered the widespread concepts of intelligence as general capacity, which can be measured with proved psychometric tools.

These «Tectonic Shifts» in intelligence understanding have concerned not only psychology, but also pedagogics as a related field. Hence, the significant changes in understanding of student's skills, capabilities, giftedness and possibilities of their development, estimation and assessment.

The goal of this article is to consider the theory of Multiple Intelligences in the frames of pedagogics, to conceptualize the main grounds of this theory in order to find the possibilities of gifted children and youth progress promotion. The article characterizes the outlined by Howard Gardner types of intelligence – linguistic, spatial, logical-mathematical, musical, bodily-kinesthetic, personal and interpersonal.

In conclusion the author draws attention to an important remark of Howard Gardner about the fact that opened and described types of intelligence should not be taken as a given, they don't exist as physical objects, but only as potentially useful scientific concepts. This means that, working with them, teachers have a wide scope for creativity, which will largely depend on what content and meanings will complete the formation of the unique intellectual profile of a child.

Key words: intellectual development of the child, multiple intelligences, giftedness, education.